

На ринкову і додану вартість підприємства впливають не тільки справедлива оцінка активів щодо їх матеріальної форми, визначеної ролі в господарській діяльності, можливого економічного потенціалу, але й окремі фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, зокрема: обмеження права власності; оформлення об'єктів активів в заставу; наявність об'єктів, що тимчасово не використовуються.

Література

1. Мендрул О. Г. Управління вартістю підприємств. [Текст] Монографія. — К.: КНЕУ, 2002. — 272 с.
2. Мороз Ю. Ю. Обліково-інформаційна система моніторингу економічного потенціалу підприємства: монографія / Ю. Ю. Мороз. — Житомир: ПП «Рута», 2011. — 352 с.

УДК: 658.15

Чебанова Н. В.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри «Облік і аудит»,
Українська державна академія залізничного транспорту

ОЦІНКА ДОСТОВІРНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Інформація, яка надається у фінансових звітах, повинна бути адекватна і розрахована на однозначне тлумачення її користувачами, містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень, дає змогу вчасно оцінити минулі, сучасні та майбутні події.

Таким чином на підприємстві повинна бути така організація обліку, яка дає змогу отримати об'єктивну фінансову звітність, що стане інформаційною базою для аналізу, прогнозу та розробки управлінських рішень. Виникає необхідність оцінити, чи відповідає фінансова звітність зазначеним критеріям. Вирішити таку проблему можливо якщо буде розроблена відповідна методика оцінки прозорості фінансової звітності, яка підтвердить її адекватність.

Однією з найбільш важливих і складних проблем економічного аналізу є забезпечення порівнянності економічних показників. На нашу думку, ступінь дотримання в звітності принципу порівнянності, однозначності тлумачення показників функціонування

активів, зобов'язань та капіталу можна встановити на основі аналізу структури балансу підприємств.

У зв'язку з цим нами розроблено структурно-рівневий метод аналізу інформаційної бази підприємств, який полягає в розрахунку рівня та динаміки структури балансу для оцінки об'єктивності, достовірності та забезпечення прозорості звітності про активи, власний капітал і зобов'язання. Для оцінки достовірності необхідно провести розрахунки показників трьох рівнів аналізу структури балансу.

На першому рівні визначаються показники структури у вигляді питомої ваги кожної складової активів (пасивів) балансу у загальній їх сумі, що дає уявлення відносно **порівняльної значущості (рейтингу значущості)** окремих елементів активів (пасивів) у тій чи іншій їх сукупності, наприклад, «вагомості» необоротних або оборотних активів у сумі всіх активів, частки виробничих запасів або запасів готової продукції у сумі всіх оборотних активів, «вагомості» дебіторської заборгованості у складі готової (нереалізованої) продукції та ін.

На другому рівні структурно-рівневого аналізу розраховуються **коефіцієнти щорічної зміни** питомої ваги окремих складових активів (пасивів) балансу, тобто зміни показників першого рівня аналізу. Цей розріз аналізу дозволяє виявити співвідношення впливу різних складових активів (пасивів) на загальну динаміку фінансового стану підприємства. Разом з тим він дає матеріал для висновків (у першому наближенні) про сумнівність достовірності і об'єктивності деяких показників звітності. У тих випадках, коли коефіцієнти зміни структури занадто коливаються у часі і значно відхиляються від загальних тенденцій (від середніх і підсумкових показників), можна припустити, що така швидка і значна деформація структури зумовлюється не тільки і, можливо, не стільки реальними внутрішніми і зовнішніми чинниками господарювання, скільки різкою зміною облікової політики, а також помилками чи свідомими перекрученнями звітності.

Більш мотивоване, остаточне судження щодо достовірності, надійності звітності, що перевіряється, можна скласти за результатами третього рівня структурного аналізу, на якому встановлюється **інтенсивність зміни** «вагомості» всіх складових структури (всіх зафіксованих у балансі елементів активів і пасивів), тобто розраховуються коефіцієнти зміни показників другого рівня аналізу. На третьому рівні значні відхилення показників сумнівних статей балансу від загальних тенденцій проявляється най-

більш виразно, що саме і робить інформаційну базу прозорішою. Практичну перевірку достовірності фінансової звітності підприємств зазначеним методом було здійснено на прикладі шести за- лізниць України.

Отримані результати було згруповано за трьома категоріями надійності звітної інформації.

Перша категорія надійності інформації — значні часові коливання показників зміни структури (за статтями балансу) практично або зовсім відсутні, зумовлені об'єктивними факторами господарювання, або перебувають під надійним зовнішнім контролем. Така інформація надійна і без коригування може використовуватися у стратегічному управлінні.

Друга категорія надійності інформації — часові коливання показників зміни структури незначні (показники змінюються не більш як на 5 % за рік). Чинники господарювання, що вплинули на такі коливання, є об'єктивними; облікова політика — стабільна, інформація в цілому надійна і може бути використана в стратегічному управлінні.

Третя категорія надійності інформації — часові коливання показників зміни структури в статтях балансу значні (показники змінюються більше ніж на 5 % за рік). Інформація, наведена за такими статтями, є ненадійною, скоріш за все облікова політика мала такі зміни, що призвели до порушення основного правила прогнозування — порівнянності інформації. У цьому випадку необхідно уточнити облікову політику, відкоригувати статті балансу після відповідної ревізії господарських операцій; тільки після цього звітність можна буде використовувати для стратегічного управління.

Як показало дослідження, ефективність управління активами значною мірою залежить від достовірності і об'єктивності звітної інформації, яка нерідко не відображає адекватно реальних умов виробництва та якості господарювання. Це потребує проведення спеціальної перевірки надійності інформаційної бази підприємств. Корисним інструментом такої перевірки зарекомендував себе метод структурно-рівневого аналізу балансу підприємств. Виявилось, що зіставлення коефіцієнтів зміни в часі питомої ваги окремих груп активів (і пасивів) в загальній їх сумі дозволяє знайти (у разі значних відхилень цих коефіцієнтів від середніх величин) ті статті балансу, об'єктивність розрахунку яких не викликає довіри і потребує додаткової ретельної перевірки і можливого коригування даних фінансової звітності.